

**สถานการณ์พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนกึ่งเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

สุพิศตรา พรหมกุล¹, เสาวลักษณ์ ชาญกัน², สรัญญา เปล่งกระโทก³,
ทรงสุตา หมื่นไรสง⁴, สุรัสวดี พนมแก่น⁵

(วันที่รับบทความ: 26 มกราคม 2568, วันที่แก้ไข: 18 กุมภาพันธ์ 2568, วันที่ตอบรับ 19 กุมภาพันธ์ 2568)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน ในบริบทชุมชนกึ่งเมือง ในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 3 ถึง 5 ปี จำนวน 180 คน ที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึง กันยายน 2567 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 55 และมีพัฒนาการสมวัยเพียงร้อยละ 45 โดยพบว่าเพศชายมีพัฒนาการไม่ผ่านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.20 เมื่อจำแนกพัฒนาการเด็กที่ไม่ผ่านเป็นรายด้าน พบว่า เด็กอายุ 3 ปี และ 4 ปี ด้านที่ผ่านน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 57.81 และ ร้อยละ 38.89 ตามลำดับ และเด็กอายุ 5 ปี ด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าใจภาษา ร้อยละ 26.92 ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและด้านภาษาในแต่ละช่วงอายุให้เหมาะสม นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมครูและผู้ดูแลเด็กเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัยและสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการสนับสนุนพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องที่บ้าน

คำสำคัญ: พัฒนาการ, เด็กก่อนวัยเรียน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹⁻⁵อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Corresponding author: สุรัสวดี พนมแก่น, E-mail; Suratsawadee.p@bcnkk.ac.th

The Developmental Situations of Preschool Children in Semi-Urban Communities of Mueang District, Khon Kaen Province: A Case Study of Child Development Centers Under Local Administrative Organizations

Supittra Prommakool¹, Saowalak Chankan², Saranya Plengkatoke³,
Songsuda Muenthaisong⁴, Suratsawadee Panomkaen⁵

(Received 26th January 2025; Revised : 18th February 2025; Accepted 19th February 2025)

Abstract

This study aimed to examine the developmental status of preschool children in a semi-urban community in Khon Kaen Province, Thailand. The sample consisted of 180 children aged 3 to 5 years enrolled in early childhood development centers under local administrative organizations in Mueang District, Khon Kaen Province. Participants were selected using simple random sampling. Data were collected from July to September 2024, using the Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) to assess developmental progress at each age level. Statistical analysis included frequency and percentage.

The results revealed that 55% (n = 99) of preschool children exhibited suspected developmental delays, while 45% (n = 81) demonstrated age-appropriate development. Fine motor delays were the most prevalent at 42.78% (n = 77), followed by delays in receptive language (15.56%, n = 28), personal-social skills (10.55%, n = 19), gross motor skills (8.33%, n = 15), and expressive language (6.67%, n = 12). Three-year-olds were most affected by fine motor delays compared to other age groups. These findings underscore the importance of implementing targeted activities to promote developmental progress in preschool children. Parents and caregivers should focus on activities that enhance fine motor skills. Furthermore, local administrative organizations should provide training for teachers and caregivers to improve their knowledge of child development assessments and age-appropriate interventions. Strengthening collaboration with parents is essential to support sustained developmental progress at home.

Keywords: Development, Preschool Children, Early Childhood Development Center

¹⁻⁵Nurse Instructor, Boromarajonani College of Nursing, Khon Kaen, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok institute

Corresponding author: Suratsawadee Panomkaen, E-mail: Suratsawadee.p@bcnkk.ac.th

บทนำ

เด็กก่อนวัยเรียนในช่วงอายุระหว่าง 3-5 ปี เป็นช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นช่วงของระบบประสาทได้รับการพัฒนาจากประสบการณ์ชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงดู หากเด็กขาดการกระตุ้นหรือไม่ได้รับการส่งเสริมตามวัย จะส่งผลให้การพัฒนามองบางส่วนทำงานได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กช่วงวัยก่อนเรียนจึงมีความสำคัญต่อการวางรากฐานเพื่อการเรียนรู้ระยะยาว⁽¹⁾ ทั้งทักษะด้านภาษา ด้านสติปัญญา ความสามารถในการปรับตัวทางสังคม และทักษะการสื่อสาร หากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมตั้งแต่ปฐมวัย มักทำให้เด็กเหล่านั้นเผชิญปัญหาการเรียนในระดับประถมศึกษา⁽²⁾ รวมถึงหากเด็กมีพัฒนาการล่าช้าหรือมีภาวะบกพร่องแต่ไม่ได้รับการดูแลรักษา การฟื้นฟู หรือการส่งเสริมอย่างเหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก ครอบครัว และสังคมในระยะยาว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล การประคับประคองด้านการเรียน การพัฒนาอาชีพ ฯลฯ ดังนั้นพัฒนาการในเด็กวัยก่อนเรียนเป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในอนาคต ซึ่งเด็กเปรียบเสมือนทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง หากเด็กได้รับการดูแลส่งเสริม และสนับสนุนพัฒนาการตั้งแต่ระยะปฐมวัย (0-5 ปี) อย่างถูกต้องและเหมาะสม จะเป็นก้าวแรกที่สำคัญยิ่งในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

จากสถิติขององค์การอนามัยโลก (WHO) พบว่าประมาณร้อยละ 15-20 ของเด็ก

ทั่วโลกมีพัฒนาการไม่สมวัย⁽³⁾ จากผลการสำรวจของกรมอนามัยในปี 2560 พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ยร้อยละ 67.50 เท่านั้น เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่าเด็กวัย 9 เดือน-2 ปี มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 76.80 ส่วนเด็กวัย 3-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพียงร้อยละ 58 ซึ่งค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มแรก⁽⁴⁾ การกระจายตัวของสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพต่าง ๆ ของประเทศไทยมีความแตกต่างกันตามช่วงเวลาสำคัญของสมอง สถิติจากกรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กแห่งชาติ พบว่ามีจำนวนเด็กที่พัฒนาการล่าช้าในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีสัดส่วนเด็กที่มีพัฒนาการที่ต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมาย 10% ของเด็กทั้งหมด ในปี 2563 มีอยู่ทั้งหมด 1,074,863 คน หรือ 20.57% ของเด็กทั้งหมดในประเทศไทย⁽⁵⁾

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการเติบโตและการพัฒนาตลอดชีวิต ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยและกรมสุขภาพจิตได้พัฒนาคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปตามเกณฑ์สมวัย คู่มือดังกล่าวครอบคลุมการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกล้ามเนื้อใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยเน้นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กในการมีส่วนร่วม

อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ เปรมยุดา นาครัตน์ และคณะ⁽⁶⁾ พบว่าแม่ผู้เลี้ยงดูหลักในเขตสุขภาพที่ 11 จะได้รับคู่มือ DSPM แต่มีเพียงร้อยละ 51.70 ที่อ่านรายละเอียดของคู่มือ ขณะที่ร้อยละ 36 ไม่เคยอ่านคู่มือเลย และยังพบว่าร้อยละ 55.21 ของเด็กที่ผู้ปกครองได้รับคู่มือ DSPM ยังคงมีพัฒนาการล่าช้า โดยร้อยละ 18.06 มีพัฒนาการล่าช้าทุกด้าน สถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการนำคู่มือ DSPM ไปใช้ปฏิบัติจริง จากการลงพื้นที่ฝึกงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้ปกครองและครูที่ดูแลเด็กซึ่งมีพัฒนาการล่าช้า พบว่ามักไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามแนวทางในคู่มือ DSPM อีกทั้งพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทซึ่งมีลักษณะเฉพาะ เช่น การขยายตัวของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ทำให้ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานในเมือง ส่งผลให้เด็กต้องอยู่ในความดูแลของปู่ย่าตายาย ประกอบกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง เช่น การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านภาษา การเข้าสังคม และการปรับตัวของเด็ก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์พัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในบริบทดังกล่าว เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการพัฒนาแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมต่อช่วงวัยและบริบทของพื้นที่ ทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตรกิจกรรม และกลยุทธ์ในการส่งเสริมพัฒนาการ อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่ตรงกับความต้องการของครอบครัว ชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างแท้จริง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและศักยภาพของเด็ก

ในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำถามการวิจัย

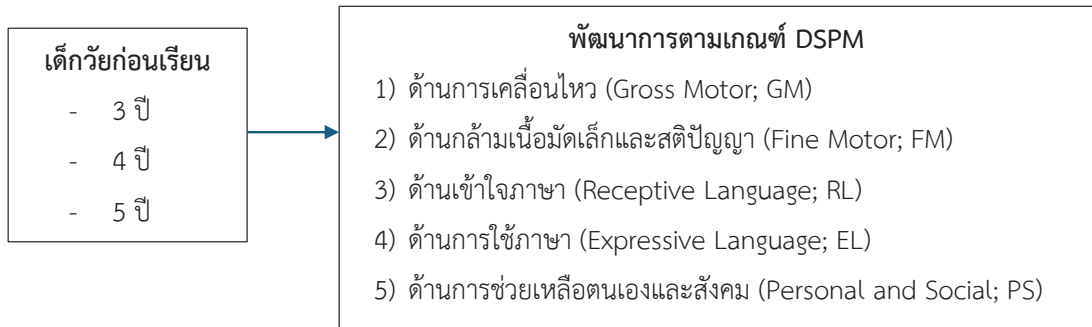
เด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา ด้านเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดของ บรอนเฟนเบอว์เนอร์ (Bronfenbrenne's Ecological System Theory)⁽⁷⁾ ในการเล็งดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กในระบบปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระบบจุลภาค คือ ครอบครัว กับระบบสุขภาพโดยครอบครัวซึ่งมุ่งเน้นที่ผู้ดูแลหลักต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเด็ก ในการสร้างประสบการณ์โดยตรงต่อเด็กจึงนำความรู้ความเข้าใจด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM ไปใช้กับเด็ก และแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุขตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) ประกอบด้วยพัฒนาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว

(Gross Motor; GM) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและ
สติปัญญา (Fine Motor; FM) ด้านเข้าใจภาษา
(Receptive Language; RL) ด้านการใช้ภาษา
(Expressive Language; EL) และด้านการช่วย

เหลือตนเองและสังคม (Personal and Social;
PS) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังแสดง
ในรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยนี้เป็นการวิจัย
แบบพรรณนา (descriptive research) แบบ
ภาคตัดขวาง (cross-sectional studies) เพื่อ
ศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ประชากร: ประชากรที่ใช้ในการศึกษา
ครั้งนี้ คือ เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3-5 ปี ที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น ทั้งหมดจำนวน 10 ศูนย์

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง:
กลุ่มตัวอย่างได้จากการประมาณค่าสัดส่วน
กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรทั้งหมด ของ
W.G. Cochran ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180
คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

(Multi-Stage Sampling) โดยการใช้การสุ่มตัวอย่าง
อย่างง่ายเพื่อเลือกศูนย์เด็กเล็กของกลุ่มตัวอย่าง
ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห่ม ศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กบ้านโคกพันโปง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
บ้านบึงเนียม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแดง
ใหญ่ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหว้า หลังจากนั้น
นั้นทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น
(Stratified Random Sampling) ตามระดับ
ชั้นเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กแต่ละศูนย์ให้ได้
สัดส่วนกันดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคก
พันโปง 36 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห่ม 36
คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแดงใหญ่ 36 คน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหว้า 36 คน และศูนย์เด็ก
เล็กบ้านบึงเนียม 36 คน หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่าง
อย่างง่าย โดยสุ่มหยิบฉลากห้องแบบไม่ใส่คืน
เพื่อคัดเลือกห้องของเด็ก หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่าง
อย่างง่าย โดยสุ่มหยิบฉลากเลขที่ของเด็กเป็นคู่

และคี่แบบไม่ใส่คั่น เพื่อคัดเลือกรายชื่อเด็กกลุ่มตัวอย่าง หากกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการจะทำการสุ่มจนครบตามจำนวน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี และ ไม่มีโรคทางพันธุกรรมที่มีผลต่อพัฒนาการ ได้แก่ โรคดาว์น ซินโดรม, ภาวะสมองพิการ (Cerebral palsy), ออทิสติกที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ และ เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria) คือ เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินพัฒนาการและเด็กที่ผู้ปกครองปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูล โดยมีการกำหนดแนวทาง ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และการตรวจพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในช่วงวัยที่กำหนด หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพื่อส่งไปยังนายกเทศมนตรีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 แห่ง ภายหลังจากได้รับการอนุญาตคณะผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลวิจัยกับผู้ปกครองของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก โดยอธิบายวัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการ และความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ เมื่อผู้ปกครองได้รับข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ปกครองลงนามในแบบฟอร์มแสดงความยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัย หลังจากได้รับความยินยอมคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจพัฒนาการของเด็กอายุ 3-5 ปี ตามช่วงวัยในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ

ส่วนที่ 2 คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ที่กรมอนามัยและกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขพัฒนาขึ้นมาโดยมีการประเมินผลเครื่องมือDSPM ว่ามี sensitivity =96.04% และ Specificity =64.67%

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลพัฒนาการเด็กด้วย สถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (Percentage distribution) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิของอาสาสมัคร: การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนขอนแก่น คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ใบรับรองที่ IRB-BCNKK-15-2023 ลงวันที่ 19 กันยายน 2566 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดการพิทักษ์สิทธิให้กับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย และให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่อใบยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบ สำหรับข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 180 คน เด็กชาย จำนวน 98 คน (ร้อยละ 54.4) เด็กหญิง

จำนวน 82 คน (ร้อยละ 45.56) อายุเฉลี่ย 3.78 ปี (S.D. 0.67) เด็กอายุ 3 ปี จำนวน 64 คน (ร้อยละ 35.56) เด็กอายุ 4 ปี จำนวน 90 คน (ร้อยละ 50) และเด็กอายุ 5 ปี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 14.44) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กวัยก่อนเรียน (n=180)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	98	54.44
หญิง	82	45.56
อายุ (mean =3.78, S.D.=0.67)		
3 ปี	64	35.56
4 ปี	90	50.00
5 ปี	26	14.44

2. พัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เด็กมีพัฒนาการสมวัยทั้งหมด จำนวน 81 คน (ร้อยละ 45.00) และพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 99 คน (ร้อยละ 55.00) จำแนกเป็นเพศหญิงจำนวน 82 คน มีพัฒนาการสมวัยจำนวน 42 คน (ร้อยละ 52.22) มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 40 คน (ร้อยละ 48.78)

อายุที่ผ่านมากที่สุดคือ อายุ 4 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 28.05) อายุที่ผ่านน้อยที่สุด คือ อายุ 5 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 7.32) เพศชายจำนวน 98 คน มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 39 คน (ร้อยละ 39.80) มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า จำนวน 59 คน (ร้อยละ 60.20) อายุที่ผ่านมากที่สุดคือ อายุ 4 ปี จำนวน 18 คน (ร้อยละ 18.37) อายุที่ผ่านน้อยที่สุด คือ อายุ 5 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 8.16) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พัฒนาการทุกด้าน (n=180)

อายุ	เพศหญิง (82)				เพศชาย (98)			
	ผ่าน		ไม่ผ่าน		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3 ปี (64)	13	15.85	11	13.41	13	13.27	27	27.55
4 ปี (90)	23	28.05	23	28.05	18	18.37	26	26.53
5 ปี (26)	6	7.32	6	7.32	8	8.16	6	6.12
รวม	42	52.22	40	48.78	39	39.80	59	60.20

3. พัฒนาการเด็กแยกรายด้านของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เด็กอายุ 3 ปี (n=64) พบว่าพัฒนาการด้านที่ผ่านมากที่สุด คือด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 60 คน (ร้อยละ 93.75) และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา จำนวน 27 คน (ร้อยละ 42.19) เด็กอายุ 4 ปี (n=90) พบว่าพัฒนาการด้านที่ผ่าน

มากที่สุด คือด้านการใช้ภาษา จำนวน 86 คน (ร้อยละ 95.56) และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา จำนวน 55 คน (ร้อยละ 61.11) และเด็กอายุ 5 ปี (n=26) พบว่าพัฒนาการด้านที่ผ่านมากที่สุด คือด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม จำนวน 25 คน (ร้อยละ 96.15) และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าใจภาษา จำนวน 19 คน (ร้อยละ 73.08) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พัฒนาการเด็กแยกรายด้าน (n=180)

พัฒนาการ	อายุ 3 ปี (n=64)		อายุ 4 ปี (n=90)		อายุ 5 ปี (n=26)	
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ด้านการเคลื่อนไหว	60 (93.75)	4 (6.25)	81 (90.00)	9 (10.00)	24 (92.31)	2 (7.69)
ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	27 (42.19)	37 (57.81)	55 (61.11)	35 (38.89)	21 (80.77)	5 (19.23)
ด้านการเข้าใจภาษา	55 (85.94)	9 (14.06)	78 (86.67)	12 (13.33)	19 (73.08)	7 (26.92)
ด้านการใช้ภาษา	58 (90.63)	6 (9.37)	86 (95.56)	4 (4.44)	24 (92.31)	2 (7.69)
ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	57 (89.06)	7 (10.94)	79 (87.78)	11 (12.22)	25 (96.15)	1 (3.85)

การอภิปรายผล

จากสถานการณ์ของพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า เด็กมีพัฒนาการสมวัยคิดเป็นร้อยละ 45.00 และมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 55.00 โดยเด็กอายุ 3 ปี มีพัฒนาการด้านที่ผ่านมากที่สุด คือด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา เด็กอายุ 4 ปี มีพัฒนาการด้านที่ผ่านมากที่สุด คือด้านการใช้ภาษา และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา และเด็กอายุ 5 ปี มีพัฒนาการด้านที่ผ่านมากที่สุด คือด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม และด้านที่ผ่านน้อยที่สุด คือ ด้านการเข้าใจภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทาง

พัฒนาการเด็กที่ระบุว่า กระบวนการพัฒนาด้านความละเอียดประณีตของกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การหยิบจับ เขียน ระบายสี จะต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายนอก (เช่น สื่อการสอน กิจกรรมเสริม) และเวลาในการฝึกฝนให้เพียงพอ⁽¹⁾ สะท้อนถึงพัฒนาการด้านความพร้อมของระบบกล้ามเนื้อและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ในวัย 3 ปี แต่จะดีขึ้นตามอายุและประสบการณ์ที่ได้รับ⁽²⁾ ขณะที่ด้านการใช้ภาษา (EL) และการเข้าใจภาษา (RL) พบว่าเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เด็กมีแนวโน้มที่จะผ่านเกณฑ์มากขึ้นด้วยซึ่งเป็นไปตามลำดับพัฒนาการทางภาษามาตามทฤษฎีการพัฒนาร่างกายของเด็กรุ่นวัย⁽³⁾ สอดคล้องกับการศึกษาของ สิตา ฤทธิ์ธำรรม และคณะ⁽⁸⁾ พบว่าพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยว่าล่าช้ามากที่สุดคือ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและ

สติปัญญา และแตกต่างจากวรรณันท์ ทินวัง⁽⁹⁾ และดลจรัส ทิพย์โนสิงห์⁽¹⁰⁾ พบว่า พัฒนาการเด็กปฐมวัยที่สงสัยว่าล่าช้ามากที่สุดคือ ด้านภาษา

นอกจากนี้การเปรียบเทียบของ พัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง พบว่าเด็กหญิงมีพัฒนาการรวมทุกด้านผ่านเกณฑ์สูงกว่าเด็กชาย โดยเฉพาะด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและการเข้าใจภาษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิภาพร โพธิ์ศรี⁽¹¹⁾ พบว่า เพศชายจะมีพัฒนาการล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 69.23 และด้านที่ล่าช้ามากที่สุด คือด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ซึ่งเด็กหญิงมักมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้ความประณีตและการใช้ภาษาได้เร็วกว่าหรือดีกว่าเด็กชายในวัยเดียวกัน⁽⁴⁾ อย่างไรก็ตาม ด้านการใช้ภาษา (EL) กลับไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง สะท้อนว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงเมื่อได้รับการส่งเสริมในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะการพูดและสื่อสารได้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นจากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นประจำ โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 3-4 ปี จะช่วยให้เด็กผ่านเกณฑ์พัฒนาการได้มากขึ้น เช่น การฝึกขีดเขียน การปั้น การร้อยลูกปัด หรือกิจกรรมศิลปะที่ต้องอาศัยความประณีต นอกจากนี้ การส่งเสริมทักษะทางภาษาและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างต่อเนื่องก็ยังคงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กมีความพร้อมต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น^(5,12)

การที่เด็กจำนวนมากไม่ผ่านเกณฑ์พัฒนาการรวมทุกด้านถึงร้อยละ 55 ถือเป็นสัญญาณที่ควรให้ความใส่ใจอย่างจริงจัง การประเมินและติดตามพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ และการให้ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง หากกระบวนการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้รับการวางแผนให้สอดคล้องกับช่วงวัยและลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ก็จะเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและศักยภาพของเด็กวัยก่อนเรียนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม^(1, 5)

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หน่วยงานสาธารณสุข และการศึกษาระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดูแลเด็ก
2. พัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอโดยการจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้ครูและผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการสร้างระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องในการใช้แบบประเมินพัฒนาการที่หลากหลาย (เช่น DSPM, แบบสังเกตพฤติกรรม) และบันทึกผลเป็นรายบุคคลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของเด็กอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยแวดล้อมเพิ่มเติม เช่น การมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงรูปแบบการเลี้ยงดูในครอบครัว เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและสามารถนำไปวางแผนส่งเสริมได้ตรงจุด

2. เปรียบเทียบกลุ่มประชากรหลากหลายพื้นที่ ควรขยายกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่นๆ ทั้งในเมืองและชนบท เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางบริบทและหาปัจจัยเฉพาะของแต่ละพื้นที่

3. ใช้วิธีวิจัยผสม (Mixed Methods) ผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ทั้งด้านสถิติและแง่มุมประสบการณ์จริงของเด็ก ครอบครัว และครูผู้สอน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ครู ผู้ปกครองเด็ก ตลอดจนผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคก ฟินโปง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห่ม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแดงใหญ่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วย และศูนย์เด็กเล็กบ้านบึงเนียม ที่ช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. อรุณา ขำวิจิตร, รวยวรรณ สันติเวส. ความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่มีโครงสร้าง. วารสารวิชาการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. 2565;1(2):20-9. เข้าถึงได้จาก: [https://](https://so09.tci-thaijo.org/index.php/EAIJ/article/view/783)

so09.tci-thaijo.org/index.php/EAIJ/article/view/783

2. เพชรรัตน์ บุญเสนอ, สุนีย์ ภิรมย์ประเมศ. กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่มีผลต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยชั้นคละ โรงเรียนรุ่งอรุณ. Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University [อินเทอร์เน็ต]. 2563;17(79):141-9. เข้าถึงได้จาก: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/233028>

3. World Health Organization. Developmental difficulties in early childhood: prevention, early identification, assessment and intervention in low- and middle-income countries: a review [อินเทอร์เน็ต]. 2012. เข้าถึงได้จาก: <https://www.who.int/publications/item/9789241503549>

4. จินตนา พัฒนพงศ์ธร. รายงานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560. นนทบุรี: กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย; 2561.

5. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2565.

6. เปรมยุดา นาครัตน์, สุวณีย์ จอกทอง, ถาวร พุ่มเอี่ยม. ผลการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือเฝ้าระวังและ

- ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพ
ที่ 11. วารสารศาสตร์สุขภาพและการศึกษา.
2021;1(1):40-9.
7. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ส่งเสริม
แนวทางการเลี้ยงดูพัฒนาการและการ
เรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี. นนทบุรี:
กระทรวงสาธารณสุข; 2561.
 8. สีตา ฤทธิธรรม, ยุทธนา ศิลปรัสมิ, วิณา
ธิติประเสริฐ, เสาวลักษณ์ วงศ์นาถ. ปัจจัยที่
มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการสงสัยว่าล่าช้า:
บทบาทของครูและศูนย์เด็กเล็กในการ
กระตุ้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในจังหวัด
นครศรีธรรมราช. ใน: การประชุมวิชาการ
ระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่
5; 2563; นครศรีธรรมราช.
 9. วรธนันท์ ทินวัง, ชัชฎา ประจูดทะเล,
อัญชลี ภูมิจันทิก, ประดับ ศรีหมื่นไวย.
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการด้าน
ภาษาเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพที่ 9. ศูนย์
อนามัยที่ 9 นครราชสีมา.
 10. ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์. ปัจจัยที่มีความ
สัมพันธ์ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่มา
รับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
กรุงเทพมหานคร. วารสารโรงพยาบาล
เจริญกรุงประชารักษ์ [อินเทอร์เน็ต].
2565;18(1):51-68. เข้าถึงได้จาก: [https://
he02.tci-thaijo.org/index.php/JCP/
article/view/256690](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JCP/article/view/256690)
 11. นิภาพร โพธิ์ศรี. สาเหตุและปัจจัยเสี่ยงที่มี
ความสัมพันธ์ต่อการเกิดพัฒนาการล่าช้า
ในเด็กก่อนวัยเรียนที่เข้ารับการรักษาใน
คลินิกพัฒนาการโรงพยาบาลร้อยเอ็ด.
ศรีนครินทร์เวชสาร. 2566;38(2):213-24.
 12. สุพัตรา บุญเจียม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับพัฒนาการเด็กปฐมวัย เขตสุขภาพ
ที่ 7. วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น.
2565;14(1):40-60.